

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Ikonen, Arto; Tuikka, Sini

Title: E-aineistot esiin

Year: 2014

Version:

Please cite the original version:

Ikonen, A., Tuikka, S. (2014) E-aineistot esiin. Tietue : Jyväskylän yliopiston kirjaston lehti, nro 1/2014.

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

E-aineistot esiin

3.3.2014 Tekijä [Jyväskylän yliopiston kirjasto](#)

Jyväskylän yliopiston kirjaston aineistohankinnan budjetista yli 80 % käytetään elektronisiin aineistoihin. E-kirjoja kirjastomme tarjoaa noin 370 000. Merkittävä osa niistä on historiallista digitoitua aineistoa. E-lehtiä on tilattu reilusti yli 20 000. Painetuista lehdistä on tilaus tällä hetkellä voimassa noin 900 lehdestä.

Tarkempia tilastoja vuoden 2013 saadaan vasta maaliskuussa, mutta suurimpien e-kirjavälittäjiemme tilastojen perusteella latausmäärät kasvoivat viime vuonna hienosti; esimerkiksi DawsonEralla oli vuonna 2012 latauksia hieman reilut 70 000, mutta vuonna 2013 yli 130 000. DawsonEraan hankitaan kirjoja pitkälti hankintaesitysten perusteella, mikä takaa niiden tarpeellisuuden ja runsaan käytön.

Ainoastaan puolet kyselyyn vastanneista koki löytävänsä e-aineistomme hyvin.

Viime vuonna toteutetussa [asiakaskyselyssämme](#) kävi ilmi, että elektronisia aineistoja kaivataan lisää, vaikka todellisuudessa suurin haaste on niiden löydettävyys; ainoastaan puolet kyselyyn vastanneista koki löytävänsä e-aineistomme hyvin. Tulosten perusteella on nähtävissä, että käyttäjät ovat myös epävarmoja aineistojen käyttötaidoissaan.

Jokaisen tieteenalan tärkeä tutkimusaineisto löytyy yhä enenevässä määrin elektronisena.

Tämä on merkittävä ongelma, sillä jokaisen tieteenalan tärkeä tutkimusaineisto löytyy yhä enenevässä määrin elektronisena ja opiskelijoiden on pystyttävä se löytämään jokapäiväisessä opiskelussaan. Kirjasto haluaakin uuden vuoden myötä kiinnittää entistä enemmän huomioita e-aineistojensa näkyvyyden parantamiseen ja käyttäjien osaamisen kehittämiseen.

Vuonna 2014 aiomme konkreettisesti parantaa e-aineistojemme näkyvyyttä kirjastomme tiloissa, joissa alkuvuodesta avatun ruokalan myötä tulee päivittäin liikkumaan entistä enemmän yliopistolaisia. Kirjastomme rakennuksena on toki monilta osin vanhentunut, eikä vastaa kaikkia nykyaikaisia tarpeita, mikä näkyy toistuvasti asiakaspalautteessa. Niin asiakkailamme kuin meillä itsellämme onkin suuria odotuksia lähivuosina koittavan kirjaston peruskorjauksen osalle. Mutta jotain voimme toki tehdä nykyisissäkin tiloissa, kun annamme luovuutemme kukkia.

Haasteita markkinointiviestinnälle

E-aineistojen näkyvyyden lisääminen ja niiden käyttöön opastaminen on ennen kaikkea viestinnällinen haaste. Jo nyt kirjastomme opastaa asiakkaitaan verkkosivuillaan, verkko-oppimateriaaleissaan, henkilökohtaisissa ohjauksissa sekä kaikille avoimissa koulutuksissa. Suurin osa kirjaston käyttäjistä ei kuitenkaan osallistu tarjolla oleviin koulutuksiin. On myös myönnettävä, että verkkosivuille koottu kattavaan tietopakettiin ei aina löydä kohdettaan. Pohdittava onkin, millaiset markkinoinnin, opetuksen ja oppimisen muodot soveltuisivat parhaiten juuri e-aineistoille.

Vuonna 2013 aloimme seurata entistä tiiviimmin e-kirjojemme käyttömääriä. Tuloksista kerromme muun muassa [JYKe-blogissamme](#), [Tietue-lehdessämme](#) sekä [Facebook-sivullamme](#). Jatkossa pyrimme tuomaan esiin e-aineistojemme määrän lisäksi niiden sisältöä, koska aineiston muodon sijaan sisältö ratkaisee tutkimuksessa, opiskelussa ja opetuksessa.

Jotta osaisimme tuoda päivittäisissä asiakaspalvelutilanteissa e-aineistoamme automaattisesti esiin, on kirjastomme henkilökunnan itsekin tunnettava aineistot ja käytettävä niitä sujuvasti. Kirjastolaiset jatkoivatkin e-kirjojen käyttöönoton ja käytön opiskeluaan päättyneen vuoden aikana. Oman käyttökokemuksen myötä syntyvä varmuus rohkaisee tarjoamaan asiakkaille e-aineistoja, jotta ne eivät jäisi vain pakkovaihtoehdoksi tilanteessa, jossa painettua aineistoa ei ole heti saatavilla. Toivomme, että muutkin yliopiston henkilökuntaan kuuluvat osallistuisivat [kirjaston](#) sekä yliopiston IT-palveluiden e-kirja -kursseille.

Tavoitteena tiivis laitosyhteistyö

E-kirjojen käytön yleistymisen edellyttää niiden tunnetuksi tekemistä opiskelun arjessa. Yhtenä keinonamme on yhteistyön vahvistaminen yliopistomme opetus- ja tutkimushenkilöstön kanssa. Kokeilunhaluisten, opiskelijoiden ja tutkimisryhmien työskentelyä läheisesti ohjaavien avainhenkilöiden tavoittaminen ja heidän e-kirjaitaitojensa tukeminen on mielestämme tässä ratkaisevassa roolissa.

Keväällä 2014 toteutetaan pilottihanke Kauppakorkeakoulun kanssa. Tulevien kurssikuvausten yhteyteen lisätään suora linkki kirjastomme JYKDOK-tietokantaan. Tämä helpottaa opiskelijaa löytämään kurssin painetun ja e-kirjallisuuden sekä näkemään helposti teosten saatavuustilanteen. Jatkossa voidaan kokeilla vaikkapa suoraan e-kurssikirjaan vievien QR-koodien liittämistä kurssimateriaaliin.

”Miellyttävä käyttää ja lisää opintojen joustavuutta.”

E-kirjojen käytön edistämiseksi kirjastomme sai vuonna 2013 yliopiston rehtorilta hankerahaa e-kirjojen lukulaitteiden hankintaan. Syksyllä 2013 aloitimme maksuttoman [iPadien lainauksen](#) opiskelijoille ja henkilökunnalle. Tällä hetkellä lainattavissa on 28 laitetta, joiden laina-aika on 2 viikkoa. Asiakaskyselymme mukaan laina-iPadeja käytetään eniten e-kirjojen lukemiseen sekä nettiselailuun. Laitteen käyttö koetaan useimmiten helpoksi, vaikka toki tarvittavien asetusten tekeminen kirjan lukemiseksi aiheuttaakin ajoittain päänvaivaa. Edelleen suosittiin kuitenkin painettua kirjaa, jos sellainen on saatavilla.

Jos kirjasto saisi päättää ehdoista, olisi jokaisella kirjalla rajaton lukuoikeus.

Olemme joutuneet myöntämään, että aina tekniikka ei vain yksinkertaisesti toimi tietyllä hetkellä. Aineiston käyttöönotto voi vaatia kärsivällisyyttä ja yhteistä ongelmanratkaisua henkilökunnalta ja asiakkaalta. Emme voi myöskään pääsääntöisesti vaikuttaa siihen, kuinka monta yhtäaikaista lukijaa tietyllä e-kirjalla voi olla, sillä e-kirjojen käyttöehdot vaihtelevat. Jos kirjasto saisi päättää näistä ehdoista, olisi jokaisella kirjalla rajaton lukuoikeus.

QR-koodilla suoraan kurssikirjaan

Opiskelijoilla on mahdollisuus tutustua e-kirjoihin luontevasti, sillä kurssivaatimuksissa olevat oppikirjat hankitaan aina myös e-versiona, jos sellainen vain on saatavilla. Yhtenä syyslukukauden

2013 uudistuksena oli [QR-koodien ilmestyminen kurssikirjastomme hyllyjen reunoihin](#). Ne ovat suoria linkkejä kurssikirjan e-versioon.

Painettuja kurssikirjoja kirjastoon tilataan noin kolmannekselle kurssin arvioidusta osallistujamäärästä. Painettuja kirjoja voidaan tilata vähemmän siinä tapauksessa, jos e-kirjan yhtäaikaista käyttäjämäärää ei ole kustantajan taholta rajoitettu. Mikäli tarvittavaa teosta ei huolellisesti kootusta valikoimastamme löydy, voi meille tehdä [hankintaesityksen](#). E-kirjan voi parhaimmillaan saada luettavakseen jo seuraavana päivänä. Painettua kirjallisuutta joutuu odottamaan usein muutamiakin viikkoja.

QR-koodien kautta e-kurssikirjoja on ladattu toistaiseksi noin parisataa kertaa. Lukema ei vielä ole erityisen suuri, mutta se on kasvanut koko ajan koodien käyttöönoton jälkeen. QR-koodien käyttöä seuraamalla saadaan tietoa siitä, ovatko ne toimivia välineitä e-aineistojen markkinoinnissa.

Tavoitteenamme on, että e-kirjojen markkinoinnista tulee kirjastossamme rutiinia ja tunnistamme kokemuksen myötä käyttökelpoisimmat välineet ja tavat markkinoida niitä yliopistolaisille. Seuraamme jatkuvasti sitäkin, miten e-aineistot näkyvät muissa (korkeakoulu)kirjastoissa niin Suomessa kuin ulkomailla.

Kirjaston ja toivottavasti myös laitosten kannalta edessä on mielenkiintoinen vuosi, jonka aikana saamme kullannarvoisia kokemuksia e-kirjojen hyödyntämisestä ja toimivuudesta yliopisto-opetuksessa.

Sini Tuikka ja Arto Ikonen